

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2796
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.4.2024/45
Karar Numarası : 2024/397
Başvuran : Ö. H.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Uluslararası Ceza Mahkemesine gönderilmek üzere Bilecik Cumhuriyet Başsavcılığına verdiği dilekçeden sonra başvuranın vesayet altına alınmasına ilişkin işlem başlatıldığı iddiasıyla mağduriyetin giderilmesi talebine ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran, 1993 - 2005 yılları arasında çocuk yuvasında kaldığını, bu süre içinde işkenceye maruz kaldığını, işkence suçunun Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)'nin yetkisinde olması nedeniyle Bilecik Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla dosyasının UCM'ye gönderilmesi talebinde bulunduğunu, akabinde hak arama hürriyeti, dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvuru hakkını kullandığı için kısıtlanması talebiyle Sulh Hukuk Mahkemesine ihbarda bulunulduğunu, bu şekilde UCM'ye erişim hakkının engellendiğini, Anayasal haklarını kullanmasının kısıtlama sebebi olmayacağını, durumu ile ilgili olarak Sulh Hukuk Mahkemesi hakimiyile görüşme talebinde bulunduğunu ancak talebinin reddedildiğini, kısıtlama altına alınamayacağına ilişkin mahkeme kararını sunduğunu, buna rağmen Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından doktor raporu ve delil sunulması beklenmeksizin hesaplarına şerh konulmasına ilişkin ara karar verildiğini, gördüğü işkencelerden dolayı kalp, astım gibi hastalıklarının bulunduğunu ve tedavi gördüğünü, eğitim, tedavi ve yaşam haklarının ihlal edildiğini iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

4. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hakimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz...”

5. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Amaç ve kapsam*” başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.”

6. 6701 sayılı Kanun'un “*Kurumun görevleri*” başlıklı 9'uncu maddesinin ilgili bentleri şöyledir:

“... f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; ... i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek...”

7. 6701 sayılı Kanun'un “*Başvurular*” başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.

(...)

(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

(...)

(9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “*Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar*” başlıklı 40'ıncı maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.”

9. Mezkûr Yönetmelik'in “*Ön İncelemenin Yapılması*” başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, ... yönlerinden incelenir ...”

10. Mezkûr Yönetmelik'in “*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*” başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları

taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

14. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesinde ise, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

15. Bununla birlikte başvuru, başvuranın Uluslararası Ceza Mahkemesine gönderilmek üzere Bilecik Cumhuriyet Başsavcılığına verdiği dilekçenin akabinde Başsavcılık tarafından kısıtlanması talebiyle Sulh Hukuk Mahkemesine ihbarda bulunduğu, UCM'ye erişim hakkının engellendiği, Mahkeme kararıyla banka hesaplarına tedbir şerhi konulduğu, anayasal haklarının ihlal edildiği iddialarıyla mağduriyetinin giderilmesi talebine ilişkindir.

16. Başvuru dilekçesi ve eklerinin incelenmesinden, başvuranın Uluslararası Ceza Mahkemesine gönderilmek üzere dilekçe ibraz etmesi üzerine, Bilecik Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 8/12/2023 tarihli tutanak hazırlanarak başvuranın kısıtlanması talebiyle Sulh Hukuk Mahkemesine ihbarda bulunduğu; söz konusu tutanakta, dilekçesinin içeriğinden başvuranın akli melekelerinden tereddüte düşülerek çalıştığı İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Genel Sekreterliğine yazı yazıldığının; gelen cevapta başvuranın zihinsel engelli raporunun bulunduğu ifade edildiğinin, başvuranın Karamürsel Asliye Ceza Mahkemesinde yargılandığı 2015/... sayılı davada 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Akıl hastalığı" başlıklı 32'nci maddesinin birinci fıkrası gereğince ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verildiğinin, İstanbul Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi raporunda başvuran hakkında organik olmayan psikoz teşhisi konulduğu ve hakkında vesayet kararının bulunmadığının tespit edildiği belirtilmiş olup, akabinde Bilecik Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarı üzerine Bilecik Sulh Hukuk Mahkemesinde 2023/... Esas sayılı vesayet davasının devam ettiği anlaşılmıştır.

17. Başvuranın iddia ve talepleri yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde; iddia ve talebin yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĐUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/4/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
ye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
ye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
ye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
ye